

Ignacije — poruka današnjem vremenu

Ivan KOPREK

Sažetak

U čemu se sastoji Ignacijeva poruka čovjeku današnjeg vremena? Autor pokušava odgovoriti na ovo pitanje tako što, ponajprije, određuje i opisuje situaciju i vrijeme u kojem današnji čovjek živi, i drugo, analizira Ignacijevu osobu i djelo koje nosi poruku suvremenom čovjeku. S obzirom na današnjicu to je vrijeme egocentrizma, gdje čovjek gubi nutarnju sigurnost u vlastiti položaj, sudbinu i smisao. On živi u strahu i nesigurnosti, zadojen sumnjom i uživaštvom, zasićen konašnošću i zatvoren vječnosti, predaje se malodušnosti. Današnji je čovjek bez ideala, izgubio je identitet i osobno Ja, pravi smisao svoje slobode. Tom i takvom čovjeku Ignacije ima i te kako što reći i poručiti. Ignacije je prije svega realista: realnost je za njega individualna, osobna i objektivna. On razmišlja, i djeluje, služi čovjeku ali ne bez srca. On je čovjek djelotvorne ljubavi »bez mjere i točno odmjerene.« Njegova je duhovnost primjer oslobađanja čovjeka za onu nutarnju slobodu koja nužno uključuje zdravu hladnoću i odstojanje prema stvorenjima i stvarima. Ignacije nudi današnjem svijetu ispravnu dijalektiku razuma i srca, inteligencije i emocija. A mjerilo je Ignacijeve mudrosti, odnosno duhovnosti, Kristova ljubav, čija je nova zapovijed postavila za normu čovjekova vladanja ljubav Boga prema čovjeku.

Uvod

Nastojat ću u nekoliko poteza iz vlastite perspektive oslikati Ignacijevu poruku čovjeku današnjeg vremena. Vrijeme je protečno. Dijeli nas 500 godina od rođenja tog sveca i 450 godina od osnutka njegova reda - »Družbe Isusove«. Siguran sam da su ovi vremenski jubileji u cjelini i preko ovih dana prigoda da postavimo pitanje: Može li se iz pet stoljetne distance uočiti i neka poruka za danas, za nas ljude ovog vremena? Unutar tog pitanja s pravom se, dakako, nameće i pitanje: nije li Ignacije naslutio neke odgovore koji bi mogli liječiti i krizu vremena u kojem živimo? Poučen iskustvom da vremenska distanca nije razlog duhovne stranosti neke povijesne osobe i njegova djela odlučio sam se poći u potragu za odgovorom. Dohvaća li glas i poruka sv. Ignacija čovjeka današnjice? Je li imao

Karl Rahner pravo kad je napisao da Ignacijevu vrijeme tek dolazi, da je aktualnost njegove poruke tek na vidiku?¹

Okruženje današnjeg čovjeka

Želi li se dohvatiti bilo današnjeg vremena i dešifrirati u njemu duhovne smjerove treba najprije odgovoriti na pitanje: u kakvoj situaciji i u kakvom vremenu živi današnji čovjek? Svjestan sam da bi me iscrpna potraga odgovora na postavljeno pitanje mogla odvesti predaleko. Pokušat ću stoga potražiti odgovor tek parcijalno ne opisujući potpuni psihogram vremena u kojem živimo. Dopustite mi stoga da iznesem tek neke od činjenica u kojima čovjek današnjice diše i zamijetim tek neke od njegovih osjećajnih datosti u kojima on tka svoju budućnost.

Već je prije nekoliko stoljeća čovjeku postalo jasno da je na ovoj zemlji kao u nekom malom zvrku koji oko vatrene kugle kruži svemirom. I kada je shvatio da je naše sunce samo patuljak, izgubljen među milijardama drugih zvijezda, negdje na periferiji male sporedne galaksije, čovjek je počeo gubiti svaku unutarnju sigurnost u vlastiti položaj, sudbinu i smisao. I već se odavno pred njega, i prije danas aktualne grožnje nad ekološkom i ratnom katastrofom na tlu stare perzijske kulture, postavilo neminovno pitanje: ide li svijet i čovječanstvo u praskozorje trećeg tisućljeća u susret svojem boljitku ili svojem potpunom porazu?

Danas se odgovor na to pitanje gubi u strahu i nesigurnosti. Ne znamo što nam se događa i upravo to nam se događa (Ortega y Gasset). Živimo na planeti koja se kotrlja od danas do sutra. Umorni živimo samo na površini. Kao da smo se pomirili da se ništa više ne treba očekivati. Možda je današnji čovjek tu i tamo ipak svjestan da je ukrcan u nemirni brod političkih tenzija, povijesnih zbivanja i nužnog zajedništva u kojem se, ma koliko osjećao nostalgiju za čvrstim tlom svoga malog egocentričnog svemira, ne smije izgubiti. A on se gubi.

Kob se današnjeg vremena može dekodirati u rastakanju i razaranju središta čovjekove egzistencije. Današnji se zadojen skepsom i uživalački svijet odjednom pronašao priklješten u kućine konačnosti iz kojih se ne nazire izlaz. On više kao da ne žudi vječnost u kojoj bi pronašao svoje neodsniwane snove. Nadošlo je vrijeme novog cinizma, cinički se u tempu brze promjene prepušta dominacija instrumentalnom umu i hladnoj proračunatosti. Nije stoga ni čudno da se danas razboritost izjednačava sa stjecanjem profita. Samom sebi prepušten proces uma nalikuje zalaufanom stroju čiji rad više ne stoji pod kontrolom jednog cilja. Um je pretvo-

1 Usp. K. Rahner, *Die Logik der existentiellen Erkenntnis*, u: Wulf, Ignatius von Loyola, 347.

ren u tehniku prepustio čovjeka i svijet u kojem živimo riziku propasti. Nabrekli mozak razara srce pa čovjeku i svijetu u kojem živi prijeti smrtni kolaps. Čini se stoga da je M. Weber imao pravo kad je već davno, dvadesetih godina ovoga stoljeća, današnjeg čovjeka, čovječanstvo u cjelini, opisao kao »Sachmenschen ohne Geist, Genussmenschen ohne Herz: Das Nichts bildet sich ein, ein nie zuvor erreichte Stufe des Menschentums erstiegen zu haben.«² Weber je čovjekov napor okarakterizirao kao razočaranje svijeta, kao proces sve veće racionalizacije i emancipacije čovjeka.

Ne čini mi se stoga ni čudnim da današnji čovjek živi u dijalektici straha i ravnodušnosti. Nisam ni iznenađen da je već odumrla uživalačka a rodila se skeptična generacija. Čovjek ponovno postaje nepovjerljiv prema svemu. Jedna šaljiva anegdota potvrđuje i dokumentira takvo stanje. *Kaže se da je Hruščov pozvao k sebi jednog od svojih proslavljenih kozmonauta, koji je neko vrijeme proboravio u svemiru s nakanom da ga preispita, da li je možda gore vidio ili susreo anđele. Kozmonaut je na pitanje brzo odgovorio potvrdno. Hruščov je - kaže anegdota - zašutio, klimnuo glavom i promrmljao: da ništa drugo nisam ni očekivao, a onda strogo nadodao: slušaj družo, Bože sačuvaj da ikome dalje pričaš da si zaista u svemiru susreo anđele. I kad je taj isti kozmonaut jednom posjetio nekog kardinala u Vatikanu, ovaj mu je postavio isto pitanje, pitanje, naime, je li možda u svemiru vidio ili susreo anđele. Kozmonaut sada brzo odgovori niječno, ne nisam vidio anđele. Kardinal se zamisli, pogleda kroz prozor i promrmlja: da, tako sam si već nešto i mislio. Ali, za ime Božje, nemojte to dalje nikome pričati. To je slika vremena u kojem živimo.*

Rijetki su danas ljudi koji se mogu oduprijeti napasti sumnje i iracionalnoga kao i oni koji se unatoč zamamnosti novoga, usuđuju poduzeti trijezno promišljanje. Doba je u kojem živimo jednostavno okarakterizirano emocionalnim idiosinkrazijama (preosjetljivostima) žeđi za senzacijama.

Pred neuobičajenim ćutimo zebnju, a pred nesmišljenim, što ga kao novo treba misliti, osjećamo nelagodu. Minervina sova kao da je u suton vremena, o kojem se ne samo izriču, već i ostvaruju kobna proročanstva, zaboravila poletjeti. Čini se da je zaspala, smirila se u svom toplom gnijezdu ideja. Da, ideje zaboravljaju da svitanje poznaje samo ideale, ideja doživljavaju danas svoj sumrak.

Koprcamo se u ostacima tradicije ideologije racionalnosti po kojoj je čovjeka trebalo učiniti »gospodarom i vlasnikom prirode«. Proširila se moć eksploatacije i preobražaja svijeta. Svi sada imaju Prometejevu vatru.

2 M. Weber, Soziologie, Weltgeschichtlichen Analysen, Politik (hrsg. v. J. Winkelmann), Stuttgart, 1956, 380.

Čovjek mijenja svijet. Svijet je u kojem živi stvarno postao njegov. On mu robuje. Nekoć se reklo Bog, kad se pogledalo na daleko more, sada je čovjek, kako tvrdi Nietzsche u svom Zaratuštri, naučio reći samo čovjek. (Zaratuštra na blaženom otoku). Znanje je postalo moć (F. Bacon), istina se ne pronalazi već se stvara (G. B. Vico). I sve vodi prema onoj Sartreovoj: Čovjek je beskorisna težnja. On je, tvrdi M. Foucault tek samo »trag u pijesku kojeg je izbrisao vjetar«. Nije stoga ni čudno što je nedavno za čovjeka godine bio proglašen kompjutor.

Nije li sve ovo samo simbol onoga što čovjek nikada ne smije postati: inteligencija bez povijesti i sjećanja, bez slobode?

U sve bogatijoj tematici s područja ekologije sve se više propagira kulturni pesimizam, pomiješan s apstruznim apokaliptičkim strahovima pred tehnološkom kulturom. Jednom riječju, sve veći broj ljudi dolazi do spoznaje da nešto nije u redu i da se humanizam može ostvariti samom racionalizacijom života. Uviđa se da život nije tek samo puki fakticitet.

Nakon pira uma, kao da je na pomolu otrežnjenje, post. Ni »moderno« u naše dane više nije u modi. Približavajući se koncu 20. st., namjesto ideala »moderne« (ideala razuma, samosvijesti, slobode, pravde, znanja), koji su, kako se smatra, svoje korijene imali u mislima isusovačkog đaka R. Descartesa, sve se češće čuje svježja kovanica »post-moderna«. »Post-moderna« gubi modernističku vjeru u neograničeni napredak, u ljudski razum, u znanost, u sve društvene strukture. Čini se da je s Darwinom i Freudom svanulo vrijeme oštrog obračuna s racionalizmom. To je doba nepovjerenja u razum. Čovjek se ograničava na to da ga nose emocije, da se igra i da uživa. Ističe se spontanost, osjećajnost, iskustvo, intuicija, iracionalno. Oživljava se žeđ za okultnim stvarima. Primjećuje se potreba psihologizacije stvarnosti. Valovi ezoteričnog, spiritističkog, astrološkog .. postaju sve veći i veći. Propovijeda se vraćanje majci prirodi, mitu i mitologiji. U tome i raste svojevrsno zanimanje za simbolizam. Oživljava se nostalgija i romantika. Razum se proglašava duhovnim teroristom. On gubi na cijeni dok u prvi plan, jednostavno, stupa život. Traže se gurui, nove paradigme u znanosti, propagira se anarhizam s izlikom da je humanitarniji od zakona i reda.

I unatoč poznatoj krilatici P. Feyerabenda »anything goes« (sve je dopušteno) u misaonim tendencijama današnjice čovjek postaje zarobljenik govora. Misao se svodi na jezičnu igru.³ Mnogi se iz sna oslobođenja »New Age« pokreta bude u duhovnim verigama. Čovjek se želi jednostavno utopiti u kozmos u govor. Svijet postaje krut i prisiljava na pasivnost. Gubi se identitet i osobno Ja, pravi smisao čovjekove slobode.

3 Filozof postmoderne Jean-Francois LYOTARD tvrdi da u takvoj situaciji ostaje samo anarhizam i jezična igra. Foucault se zanimao za iracionalno, za seksualnost, skeptičnu kulturu. Slično i J. Derrida i P. Sloterdijk (jedno vrijeme sljedbenik Bhagwana).

Tako se i stav radikalnog nepovjerenja postmoderne prema racionalnom elementu u čovjeku gubitkom slobode opet pokazuje opasnim. Istina je da prenamaglašeni racionalizam može stvoriti nova otuđenja. Nehumano je svesti čovjeka samo na mozak. Ali načelno odbijati racionalnost ili je omalovažavati također je nehumano i otuđujuće. Morala su proteći stoljeća da čovjekovi stavovi budu oslobođeni od iracionalnih otuđenja. To priznaje i Crkva. Kad je npr. sazvan Prvi vatikanski koncil da bi protiv prosvjetiteljstva i liberalizma poduzeo ono što je u 16. stoljeću bio poduzeo Tridentinum protiv reformatora, postavio se koncil ne samo protiv precjenjivanja uma, protiv racionalizma, nego je osudio i njemu suprotan ekstremni pokret, umu neprijateljski fideizam i tradicionalizam koji je vjeru u Boga želio temeljiti ne na slobodi, već na autoritetu, ili na nekoj vrsti intuicije.

Što Ignacije nudi današnjem čovjeku?

Tako dugo dok se budemo sjećali slobode, samosvjesti, aktivnosti i rada, u nama će živjeti baština duha vremena u kojem je živio sv. Ignacije. A što onda on ima poručiti današnjem vremenu koje nosi drukčija misaona struja i drukčiji duh nego što je bio duh njegova vremena? Čini se da nije povoljno ni moderno (post-moderno) govoriti o poruci tog šepavog čelavca, koji se nikada nije dao slikati, tog hladnog racionalista, koji je - zvuči upravo cinički - tvrdio da bi mu bilo dovoljno deset minuta da preboli propast reda koji prema Krležinim riječima nalikuje na »kadaversko mrtvilo« a ne na kuću Božju u kojoj se propovijeda ljubav spram bližnjega. Čini se da ne odgovara duhu vremena ni stil tako hvaljenog Ignacijevog djela, knjižice *Duhovnih vježbi* ima više sličnosti s knjigom kuharskih recepata jer jednostavno hladno i šturo, Krleža reče: »dosadno i suhoparno, jezikom vojničkog reglmana« opisuje i nabraja vježbe, u kojoj nema nikakve napetosti, nikakvih senzacija, nikakve *action*.

Ignacije bez sumnje pripada u španjolsku tradiciju vremena u kojem je živio. Čuli smo da je to bilo vrijeme nastanka novoga doba, vrijeme planiranja, otkrića, rizika, prirodnih znanosti i tehnike. On stoji na raskršću ideja kada radikalno započinje okret i obrat prema subjektu, prema življenom pitanju subjektivnog spasa. Ignacije nije samo svjedok tog vremena. Da, on je čak u taj proces i sam zahvatio. Trudio se da uvijek bude realan. Ta je realnost za njega bila individualna, osobna i objektivna.

Čini se da danas u vremenu težnje povratka k prirodi i njezinoj idili a ne više čovjeku, Ignacije ne može biti moderan. Kojem bi od stanovnika današnjih megapolisa bilo simpatično Ignacijevu inzistiranje da svoje sljedbenike isključi iz idile redovničkih samostana. Duhu današnjeg vremena kao da više pogoduju zamisli osnivača drugih redova, Benedikta, na prim-

jer, koji je za redovnike svoga reda preferirao samostane na brežuljcima, ili Bernarda koji je svojim sljedbenicima preporučio da grade osamljene samostane u idili uvala, ili napokon Franje koji je bio zaljubljen u idilu malih gradova. Da, današnjem je čovjeku simpatičan duh sv. Franje i njegova raspjevanog jedinstva s prirodom, a ne duh Ignacija koji je svoje sljedbenike slao na studije i preporučivao im da istražuju, da razumno odvaguju svoje postupke, da objektivno, bez emocija, očima iz kojih olako ne teku suze gledaju svijet i mijenjaju sebe. Mistični iracionalizam i ispravni egzistencijalizam pretvorili su se kod Ignacija u trijezni racionalizam u kojem se ne želi afektirati nego razmišljati i djelovati, služiti čovjeku.

U životu se sv. Franje Asiškog, kako propovijeda sv. Bonaventura, govori o daru suza. Franjo je često u mističkim meditacijama plakao, tako da je, kad ga je neki liječnik upozorio da će ako tako dalje nastavi oslijepiti, odgovorio: Ništa zato ako izgubim oči koje imam zajedno s komarcima. Možda se u tom kontekstu ljudima današnjice čini simpatičnijim Ignacije koji je na isti slučaj i isto upozorenje da bi mu suze mogle oduzeti vid racionalno pokušao ograničiti svoje mistične doživljaje. Jednom je subratu iz Nizozemske na poteškoću da ne čuti dar suza, Ignacije trijezno odgovorio da u konačnici mnoštvo suza i ne koristi puno za ono na što nas Bog poziva, na suradnju u promijeni svijeta.⁴

Prema životu i prirodi Ignacije je bio odmjeren. On je bio čovjek svoga doba u kojem subjekt razmišlja, ispituje, izabire, traži veću korist.⁵ Njegova je duhovnost duhovnost povlačenja, ispitivanja i propitkivanja, razmišljanja, ali i duhovnost radikalne akcije, zalaganja za čovjeka.

Nije stoga slučajno što su sljedbenici sv. Ignacija često bili i optuživani da su vjerni svom utemeljitelju »čuvajući svijetle ključe Rima« zaglobili u mozganja, promišljanja (Vidrić u svojoj pjesmi kaže »da od njih i iz njih struji zima«) jer su zaboravili »logiku srca«. Nije stoga ni čudno da je jedan isusovac prvi izumio kišobran, zlobnici kažu da se drugo i nije moglo ni očekivati da baš ti umožđeni mračnjaci za kišnog vremena zaštite glavu. Istina je da su već od Ignacijeva vremena isusovci bili vrsni inovatori i racionalno hladni istraživači. Oni su hvatali zmije, crtali karte, bili su sadžije, astronomi, liječnici, arhitekti. I misonarski je rad Ignacijevih sljedbenika bio vrlo racionalan i invetivan. Možda su baš zbog svoje intelektualne krutosti, neugodnosti i neuklopljivosti u ikakav kliše podnosili i najstravičnija mučenja. O tome svjedoči povijest.

No ima li Ignacije i baština njegove krute, umozgovljene duhovnosti još ikakvu aktualnost a kamoli budućnost? Trijezan bi se odgovor na ovo

4 Usp. Ignacijevo pismo upućeno na Nikolu Goudanusa, Rim 22. studenog 1553, MI Epp. V., 713-715.

5 Usp. K. Rahner, *Der mensch von heute*, Schriften zur Theologie, VI.

pitanje mogao dati tek onda ako se revidira i korigira slika Ignacija kakva je proširena sve do današnjih dana. Istina je da je Ignacije uvijek bio odmjerjen. Ali ni on nije bio bez srca. On je »po mjeri svete mudrosti« i »s mudrosti koja mu daje vječno svjetlo« kako stoji u Konstitucijama (287, 746) spajao strogost i nježnost, realizam zdravog ljudskog suda i gledanje čiste vjere, pasivnost i dinamizam, sabranost i suhoću, poniznost i osobnu inicijativu, postojanost i nenavezanost, poslušnost i slobodu. Postoji »mens ignatiana« koji izvire iz njegova načina ponašanja⁶ a koji je goruće potreban svijetu u kojem živimo ili ćemo živjeti. Zaboravlja se u ocrtavanju Ignacijeva lika i njegove duhovnosti da je on bio čovjek djelotvorne ljubavi. Značajka je te ljubavi da je uvijek istodobno bila bez mjere i točno odmjerena. Bez mjere je bila u volji, u impulsima, pokretima, idealima, u žudnjama služenja Bogu i ljudima. Ignacijeva je ljubav, puna mjere, odmjerena (Ignacije kaže, diskretna), odvagana, razlučena, mudra, ali, što je nadasve važno i slobodna. Sloboda je naime središte i jezgro Ignacijeva duhovnosti. Ona za njega nije bila tek pusta riječ, ideja koja se lijepila na stijegove, sloboda je naprosto djelotvorna ljubav.

Ignacijeva je duhovnost primjer oslobađanja čovjeka za onu nutarnju slobodu koja nužno u sebi uključuje zdravu hladnoću i odstojanja prema stvorenjima i stvarima. Ignacijeva je duhovnost majstorija koja je tako potrebna vremenu u kojem živimo. Takva se sloboda ne topi u kvijetistički vrtlog, ona je dinamična, trajna raspoloživost za bolje i za više. Ona nije akozmička i asocijalna sloboda stoika koja bi zapravo značila samoizolaciju, odricanje od angažmana u svijetu i ljudske solidarnosti. Čovjek prema Ignaciju ne smije tek samo konstatirati činjenicu svoje slobode i time smatrati da je riješio sva pitanja koja mu ona nameće. Čovjek treba svoju slobodu domisliti, staviti u riziko promišljanja, založiti se za bolje, za više. Za Ignacija nije slobodan onaj koji živi tek samo kako hoće. U slobodi se uvijek radi o čovjeku kao takvom u cjelini. Objekt je slobode u njenom izvornom smislu on sam. I sve ono što ga okružuje predmet je slobode. Tamo gdje je zaista dohvaćena sloboda, tamo ona nije samo sposobnost činiti ovo ili ono, nego sposobnost odlučiti o sebi u perspektivi višega.

Da, Ignacije je bio svjestan da, ako je sloboda ono što treba da bude, onda postoje i objektivnosti, definitivnosti, koje treba da budu, ali koje baš nikako drukčije ne mogu nastati osim u slobodi; onda na kraju krajeva ono jedino radikalno objektivno, jer definitivno, ireverzibilno i neopozivo, jest definitivnost čina slobode, onda može ono autentično, što jedino mora da bude i što zauvijek vrijedi, nastati samo kroz slobodu. A to čini slobodu kao mogućnost pa i kao čin jednom jedinom posljednjom objektivnošću koja treba da bude.

6 Ravier, Ignatianisch, 180.

Ignacije je pokazao da sloboda usprkos opasnosti treba da bude rizik, opasnost. Možda bi se današnjem svijetu opasnosti ekološke katastrofe već i »zov čuđenja« (Exclamatio admirativa) iz Ignacijevih *Duhovnih vježbi* (DV, 60) trebao ponuditi kao šansa slobode na novo promišljanje. Svako proširivanje toga - makar opasnog - prostora slobode načelno je povećanje šanse da čovjek bude. Ustrajati u slobodi koju je svojim domišljanjima dotakao sv. Ignacije znači prije svega zakoračiti u prostor slobode koji nije ispražnjen. On je određen od Boga. Sloboda naime za čovjeka znači šansu koju Bog hoće. Ona je dar i zadaća. Ona provocira i razum i srce na razboritu (triježnu) ljubav.

Živimo u svijetu u kojem je potrebno i slobodno razborito odlučiti. Tipična je stoga oznaka Ignacijevih duhovnosti - zdravi sud - tako potrebna, aktualna za vrijeme u kojem živimo. On uklanja ispađe i nepromišljenosti; isključuje brzopletu hitnju, pretjeranosti goruće revnosti, te drugotne učinke koji čine samu ljubav odbojnom. Zdravi sud u ljubavi je racionalna protuteža koja drži da u ravnoteži čuvstva i čini ih ljudskim u punoj mjeri. To je ona mjera svrhunaravne razboritosti, razmjera između sredstava i ciljeva, poštovanja prema osobi sasvim njegovim ili njezinim okolnostima, koja omogućuje urednoj ljubavi da postigne svoje ciljeve dužno se obazirući na dobro poredanu ljestvicu vrijednosti.

Budući da je Božja ljubav u daru slobode neizmjerana, onda i čovjekov odgovor na nju treba da bude »svim srcem svojim, svom dušom svojom, svom snagom svojom«, uz uzvraćanje, ili rečeno Ignacijevim rječnikom, »suscipe Domine«.

Ignacije je živio u vremenu trganja Crkve od svijeta, vremenu diobe područja religioznog i profanog života, molitve i rada. Taj je proces sekularizacije i danas strahovito uznapredovao. Ne samo da su Crkva i njezin autoritet postavljeni u pitanje, oni za mnoge uopće nisu više nikakvo pitanje. Vjera je u svom temelju potresena ne samo sa svojim pojedinim iskazima. I sami su navjestitelji vjere za to krivi. Nisu li oni sveli vjeru na nerazumljive iskaze i tako je lišili životne snage i djelotvornosti? Nisu li oni previše, protiv smisla Evandjelja propovijedali zapovijedi i zabrane a zaboravili na slobodu djece Božje?

Današnjem je svijetu koji je zaglibio u ludost žurbe, tvrdoglavosti, egoizma, napretka, ali i očaja, skepse, mitskog mudrijašenja u izručivanju prirodi i licitiranja s osjećajima, potreban lijek u trijeznom promišljanju o slobodi, krepost zdravog suda i razborite ljubavi. Današnjem je svijetu potrebna ispravna dijalektika razuma i srca, inteligencije i emocija. Današnjem je čovjeku potrebna hladna glava i vruće srce.

Istina je da nas hladno srce smrzava. Istina je da nas vruća glava zastrašuje jer bezglavo juri u provaliju. Točno je da nas vruće srce bez glave ne vodi nikamo. Čovjeku je današnjice potrebno jedinstvo glave i srca

koje je u svojoj osobnosti i u svojoj duhovnosti ujedinio sv. Ignacije. To jedinstvo nije učahurenje i hirovita slavopojka samooslobođenja. Ono je akcija u kontemplaciji, jedinstva uma i srca koje vodi do iskustva Boga, do svijesti darovane slobode i mudrog služenja stvorenjima i stvarima.

To je iskustvo i smjelost slobode Ignacije pretočio u iskustvo vjere. On je pokazao kako ta vjera mora imati i mora moći uspostaviti i zadobiti novi životni elan, ne samo u ograničenom religioznom okružju, već na svim područjima. U Ignaciju je u vrijeme stupio netko koji se odlučio za svijet koji je ljubio svijet, jer je ljubio njegova Stvoritelja i Gospodina; netko koji je praktično učio kako moći biti potpuni kršćanin u »svjetovnom svijetu« i koji je pokazao kako služenje svijetu i čovjeku može postati služba Božja.

U tom mi se smislu Ignacijeva duhovnost ne čini samo epizodom rezerviranom za duhovnu aristokraciju i elitu, ona nije koncipirana za mali privilegirani broj ljudi (nas Ignacijevih sljedbenika). Ignacijeva je duhovnost egzistencijalni rekurs na religiozno iskustvo slobode svakog čovjeka, svakog pojedinca obdarenog razumom i voljom.

Mudrost je iskustvo susreta s uvijek većim i ni u čemu nadmašivim Bogom. Ateizam današnjice upravo je plod zatvorenosti razuma kao i plod pohlepe i tvrdoće srca, fiksiranja na stazu kratkog daha. Ignacijeva je trijeznost duboko dugoročna, teološka. Ona je mudrost stanovanja u ljubavi koja dovodi do osebnog zajedništva sa stvarima, s ljudima i s Bogom u Kristu Isusu u kojem se rekapitulira svako stvorenje i pronalazi svoj potpuni smisao. Mjerilo je Ignacijeve mudrosti, odnosno duhovnosti, Kristova ljubav, čija je nova zapovijed postavila za normu čovjekova vladanja ljubav Boga prema čovjeku.

Ignacijeva ljubav nije stoga samo tek puki amor (neka prirodna sklonost prema predmetu sviđanja), već dilectio (čin volje koja bira, slobode koja pred sobom rasuđuje između više dobara). Ignacijeva je ljubav posve svjesna, razumska ljubav. Ona je djelotvorna, diskretna, inventivna i aktivna; ljubav koja služi u djelima svagdašnjosti.

Da, Ignacije nije kriva zvijezda koja se, nabrekla apstruznim idejama i zaglibljena u hladnoću racionalnosti, gasi. Ignacije je čovjek po mjeri za današnji svijet, odlučni osloboditelj čovjeka i služitelj istine u ljubavi. Ignacije će i dalje živjeti (biti aktualan) u onome što je Crkvi darovao: u duhovnim vježbama i redu »Družbe Isusove«. On će živjeti ako se bude činilo ono na što je on svojim životom upozoravao. I dok se bude sanjalo, govorilo i tražilo izvor i smisao čovjekove slobode, on će sam ostati moderan. Tako Ignacije nije i ne smije ostati onaj kojeg je pregazilo ili ga treba pregaziti vrijeme. On je, kako, po mom mišljenju, s pravom reče K. Rahner, svetac budućnosti, i to one budućnosti, koja u naše vrijeme stvarno postaje. Danas se čovjek pita kako se snaći u svim nedaćama koje ga prištiću, kako ostati on sam. Tako dugo dok čovjek bude tražio sebe, uvijek

dok se čovjekov mozak i srce bude krvarilo za više slobode, dok se od čovjeka bude tražilo više odgovornosti, bit će aktualan i Ignacije i njegova poruka, njegova duhovnost, koja je željela, želi i željet će »iuvare animas«, koja je željela, želi i željet će u vremenu koje nas nosi pomoći čovjeku dohvatiti sebe, tražiti, pronalaziti i slaviti Boga u sebi i u svijetu koji nas okružuje.

IGNATIUS — A MESSAGE FOR THE PRESENT

Ivan Koprek

Summary

Which is Ignatius' message to present-day man? The author has attempted to analyse this issue, firstly by defining and describing the circumstance and the time man of the present day is living and, secondly, by analysing Ignatius' person and his work which conveys a message to contemporary man. As for the present, it is a time of egocentrism, man is losing inner confidence in his own status, fate, and reason. He lives in anguish and insecurity, he is inclined to scepticism and enjoyment, saturated with finiteness, ignoring eternity, succumbing to faint-heartedness. Present-day man has no ideals, he has lost his identity and his personal ego, the true reason of his freedom. Ignatius has a wealth of things to announce and bring to such a man. Ignatius was, in the first place, a realist: he considered reality to be something individual, personal, and objective. In his service to man he thought and acted, but not heartlessly. He was a man of effective love, »immeasurable but precisely measured.« His spirituality is an example of liberation of man for that inner freedom which essentially includes a healthy coolness and a certain distance to creatures and things. Ignatius offers the world of today correct dialectics of reason and heart, of intelligence and emotions. The measure of Ignatius' wisdom, (spirituality), is Christ's love, this new command which sets the norm of man's behaviour, the love of God towards man.